

Anemonen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 2 2022

Innehåll

Ordföranden har ordet.....	3
Var trivs en groda bäst?.....	5
Snart likst i Närke!	6
Lundby äng.....	10
Slåtter med häst!	12
Från årets utflykter	14
Kumla Naturskyddsförening 75 år	16
Hans-Åke Sandberg till minne	19
Naturnära skogsbruk i Bulltorp	20
Svampkväll i Kantakrogen	20
Aktiviteter hösten 2022	21
Här sker höstens aktiviteter	23
Stora ekar.....	23

Omslagsbilderna

I detta nummer har vi ett litet ek-tema.

På framsidan syns både hanhängen och honblommor på en ek i Broby äng.

På baksidan syns några arter som lever på ek.

Vänstra kolumnen: Överst grönt ekfly. I mitten ett blad med bruna knappgaller och gula gallar båda orsakade av steklar, *Neuroterus numismalis* respektive *Trigonaspis neuraptera*. Nederst oxtungsvamp.

Högra kolumnen: Grå nållav, puppa av ekvecklare och nederst en närbild på honblommor.

Inspirationen till omslagsbilderna kom från Karl Gustafs artikel om stora ekar.

/Sture Hermansson

Hallsbergs Naturskyddsförening

hallsberg.naturskyddsforeningen.se

www.facebook.com/HallsbergSNaturskyddsforening

krets.hallsberg@gmail.com

Kontaktpersoner:

Anders Bolinder 073-423 38 77

Sture Hermansson 072-721 35 87 redaktör
för Anemonen och hemsidan

På vår hemsida finns mera:

förutom programmet finns länkar,

bilder från aktiviteter, gamla nummer av Anemonen mm.

Ordföranden har ordet

Nyss låg sommaren framför oss, som ett stort oskrivet kapitel i en ny spännande bok! Vad skulle det bli av sommaren 2022? Skulle den bli bra eller dålig? Skulle den föra glädje eller sorg med sig? Och nu sitter vi med facit i hand, för snart är den slut! Och hur blev det då? Jo, för somliga av oss blev det mycket glädje och för somliga av oss mycket sorg och för en del av oss lite blandat! Ja så är livet, ibland upp och ibland ner!

Mina katter Kajsa och Stina lever fortfarande. I september ska de fylla 12 år. Då får matte ett sms från Agria. Grattis Kajsa på födelsedagen och Grattis Stina på födelsedagen. Åren tar ut sin rätt, de ligger mest på trappan eller i en buske och spanar. Det tycker matte är skönt, då får fåglar och möss vara i fred!

Och vad har jag då haft för mig denna sommar? Som alltid är jag Västkusten trogen och min hemmahamn är norra Halland, närmare bestämt Kullavik.

En gång i världen konfirmerades jag i Särö kyrka. Denna lilla sommarkyrka, som ligger insprängd i grönskan uppe på en bergstopp. Många trappsteg att knata, för att komma dit. Men ack så kärt! På söndagskvällarna har de haft Sommarmusik i kyrkan med många olika musikgrupper. Nu i söndags var det en brasskvintett, som tutade på. De hade ett

väldigt fint och omväxlande program. Och förra söndagen var det jazztoner. Då var kyrkan helt full av alla jazzdiggare. Och så får vi av prästen några väl valda gudsord. På den vänstra psalmtavlan står Swishnumret för kollekten. Och på den högra tavlan finns numret på psalmen vi sjunger tillsammans. I slutet på augusti ska det bli jubileumsmässa, för då fyller kyrkan 100 år. Då undrar jag, om alla som vill dit kommer att få plats?

Sjön Lygnern ligger vid Fjärås och från den sjön tar Kungsbacka sitt dricksvatten. I början på maj var jag med på en vandring och spanade in backsipporna, som finns där. De har en sådan trevlig guide på Naturum Fjärås Bräcka. Jag har varit med henne tidigare och letat småkryp i Bräckans sand och grus. Och i våras var det backsipporna som gällde. Hon kan visst allt möjligt vår guide.

Men nu ska jag berätta om ”Isa af Lygnern”. I slutet på 1800-talet byggdes en ångbåt vid namn ”Isa”. Hon gick på sjön Lygnern med diverse varor som garn, tyger, mjölk m.m. och drog även timmerflottar. Vid Fjärås lastade man om varorna, som sedan per järnväg kunde forslas till Göteborg. Men den ”Isa” har gått till de sälla jaktmarkerna. Men idag finns ”Isa af Lygnern”. Hon är en meter

bredare än sin föregångare och forslar idag turister, som vill ut på en trevlig tur. Dessutom går hon på eldrift med 96 stycken 6 volts batterier. Dessa batterier kan driva "Isa" i ca 10 timmar med en fart av 5 knop. Man glider behagfullt fram helt ljudlöst, inget oväsen, rök eller lukt! Det är verkligen ett gäng entusiaster, som lyckats genomföra detta projekt. Den 5 juni 2010 sjösattes båten och på stranden stod 2000 åskådare och hejade på. Det var inte helt enkelt, men till slut lyckades det. "Isa" provkördes sedan och fick en fin inredning innan passagerarturerna kunde ta sin början våren 2012. Hon kan ta 40 passagerare

och två besättningsmän. De kör olika turer både kortare och längre. De har olika temakryssningar som skaldjurskryss, musikkryss och historiska kryss med förnämlig guidning för här finns mycket historia, att ta till sig. När man bokar sin resa kan man även beställa något ätbart. Det fick bli en "Rälax"! Det var då en smörgås med räkor och lax väl tilltaget, mycket fyndigt tycker jag! Vad får folk allt ifrån?

I början på augusti var det så dags igen för en ny båttur. Första helgen var det Sekelskiftesdagar i Marstrand. Då antrade vi ångbåten Bohuslän, som byggdes 1914. Klockan 10.00 lämnade vi

Stenpiren i Göteborg och tuffade mot Marstrand. Färden tog drygt 3 timmar men sedan låg staden framför oss. Och inte nog med det, Oscar II var med på båten tillsammans med några andra fina herrar. Konungen talade till oss och på kajen stod mängder med folk, som hejade och applåderade när vi lade till. Vilken feststämning! Många var klädda i tjugiga klänningar och parasoller. Musikkåren spelade och marscherade på kajen. Ja, det var en stämning utan all like! Marstrand är en riktig pärla med hög glädjefaktor.

Ja, tänk vilken fantastisk tur vi har, som får leva i detta fantastiska land, som Sverige är. Ett land med fyra årstider och så omväxlande natur. Jag hoppas, att ni alla kunnat njuta av sommaren vi haft. Och nu stundar förhoppningsvis en riktigt skön höst. Lev väl och ha det gott tills nästa gång vi hörs och syns!

Hälsningar Ingela Wallin.

Var trivs en groda bäst?

Jo i Ingrid's blomkruka tydligen!

Jag har en inneboende i en av mina blomkrukor vid husknuten. Jag har googlat och kommit fram till att det är en vanlig groda. De brunrandiga bakbenen tyder på det, tycker jag. Jag har sett grodan i flera veckor nu, varje kväll när jag kommer med vattenkannan. Den blir inte alls rädd, flyttar bara på sig lite när vattnet kommer. Bredvid krukan står ett litet fågelbad, så jag antar att den badar där ibland. Men det har jag inte lyckats få se, än mindre kunnat fota.

/Ingrid Ohlsson

Jag blev ombedd att kontrollera bestämningen, men det är nog omöjligt att bli säker på ett foto från detta håll. Det är mycket "varierande" och "i allmänhet" i beskrivningar av dessa arter. Däremot säger det norska AI-baserade Artsoraklet att det till 100% är en buttsnutefrosk vilket, naturligtvis, är vanlig groda på norska.

/Sture H.

Snart likst i Närke!

Text: Karl Gustaf Nilsson Foto: Sture Hermansson

Vad! Jo jag tänker på Nordankyrkaeken! Viby sockens största ek. Den står på kommunens mark vid Nordankyrka nära den källa som under många år försörjde de boende i Vretstorps samhälle med vatten.

Eken är en riktig bjässe och jag mätte omkretsen till 648 cm i brösthöjd, dvs 130 cm över mark, år 1976. Den mättes sedan av Hallsbergs Naturskyddsförenings studiecirkel om träd 2005 till 705 cm.

Sture och jag kollade eken 2015 och noterade omkretsen till 747 cm, och 2022 mätte Inger och Elis Eriksson eken till 786 cm.

Närkes största ek står vid Irvingsholms gård i Tysslinge. Tillsammans med några kamrater från Örebro biologiska förening mätte jag omkretsen till 785 cm 1970. Sture besökte Irvingsholm 2005 och tillsammans med gårdens ägarinna mättes omkretsen till 800 cm.

Irvingsholmseken har tappat en del bark och har tydligen kommit in i en fas där tillväxten mer eller mindre avstannat. Sven Wahlberg sade i ett radioprogram 1980 "Eken växer i 300 år, står stilla i 300 år och dör under 300 år".

Det finns flera stora ekar i Närke som är i god växt och gärna vill peta ner Irvingsholms stolthet från tronen som Närkes största ek. Bl.a. den stora ek som står i Hackvads socken på gravfältet Domarbacken, vilket numera ingår i naturreservatet Ekåsen. Omkretsen mättes av Naturskyddsföreningens studiecirkel till 704 cm år 2005 och av oss till 742 cm år 2022.

Det ska inte dröja många år förrän Nordankyrkaeken är störst och sålunda likst i Närke!

Nordankyrka

Övre bilden på vänstersidan visar brunnslöcket över källan vid eken.

På den undre bilden står Karl Gustaf som skala för den väldiga stammen.

Bilden ovan visar eken den 4 augusti 2006 när den var fri från konkurrerande vegetation, utom på sidan ovanför i sluttningen.

På bilderna på vänstersidan den 30 juli 2022 har buskar och små träd växt upp runt omkring. Dags att röja igen!

Domarbacken

Eken på Domarbacken har ökat 38 cm i omkrets sedan 2005 medan eken vid Nordankyrka har ökat 80 cm på samma tid. Nordankyrkaeken har alltså växt ungefär dubbelt så snabbt, kanske på grund av läget strax nedanför källan.

Irvingsholm

Eken på Irvingsholm har visserligen den största omkretsen (på bilden till höger syns mätbandet vid besöket 2005), men den har kommit in i den fas där den knappast växer något mera. Snart är Nordankyrkaeken Likst i Närke.

På sidan 23 kan du se en karta som visar var dessa ekar växer.

Lundby äng

Sture Hermansson

Det firades med smörgåstårta i tälten

Mats Rosengren och Benjamin Lundqvist berättar om bakgrunden och planeringen av reservatet

7 maj 2022 kunde Lundby äng vid Vibysjön äntligen invigas som naturreservat. Förfriskningar serverades, tal hölls, det blågula bandet klipptes och det guidades av personal från länsstyrelsen.

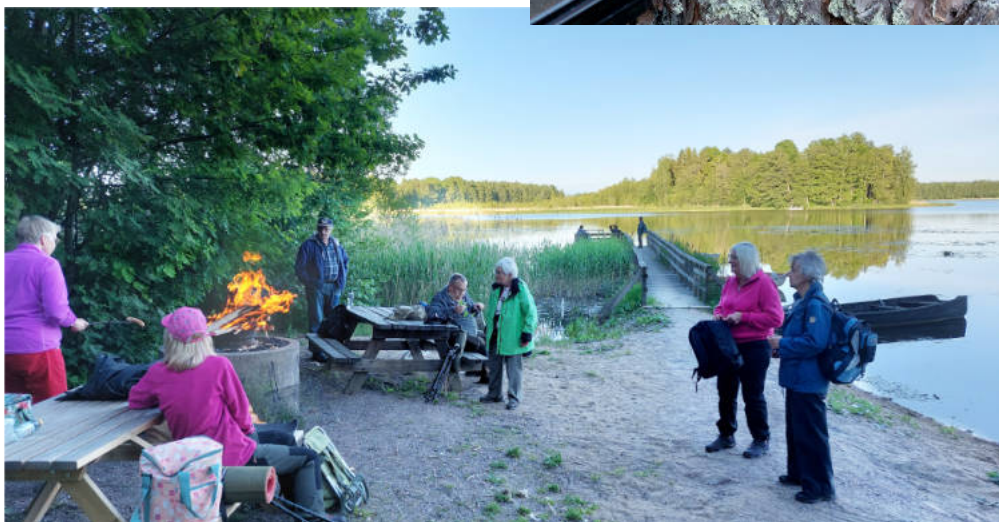
Landshövding Maria Larsson klippte bandet och förklarade reservatet invigt

Mikael Andersson berättade om naturen och hur man tänkt sköta den

Naturnatten 5 juni

När det nu blivit naturreservat passade det bra att förlägga naturnatten, 5 juni, till Lundby äng. Efter att vi gått runt i reservatet och bl.a. mätt Prästatalen (438 cm i omkrets. En ökning med 31 cm sedan 2005) träffades vi åter vid grillbrasan vid Hästhagsudden

Slåtter med häst!

Linnea Jonsson

Efter att ofta haft problem med att få till slåttern i Broby äng slog kommunen i år till med att anlita Linnea och hennes företag Draghästen att utföra slåttern med hästdragna ekipage. Här är en berättelse i text och bild från henne

Linnea på slåttermaskinen

Den 2 juli var det bra väder så då bar det av till Broby äng med nordsvenska hästen Bellman. För dagen utrustad med slåtterbalk, vi gör mycket andra uppdrag också men den här dagen skulle vi slå av gräset. Med nyvässad kniv så var det gjort på några timmar. Det största motståndet var alla bromsarna. Efter några dagar drog vi ihop gräset med en släpräfsa och körde hem det till hästarna.

Ni har kanske sett Bellman vid något annat tillfälle? Vi kör mycket på marknader runt om i länet t ex Stjersunds julmarknad, i Karlslund och Wadköping.

Vill ni se vad vi gör mer får ni gärna titta in på hemsidan www.draghasten.se

Här är Uffe, Bellman och släpräfsan i arbete. Denna gången kom höet till användning också, inte bara till kompost som oftast förr om åren..!

En kortfilm med Linnea och Bellman i Broby äng:
<https://www.facebook.com/Draghasten/videos/730537511491904>

Linnea och Uffe

Linnea och Bellman i Wadköping

Från årets utflykter

Sture Hermansson

Vandring Tjälvesta - Snavlunda 8 maj

Vitsipporna blommar vid Bysjön. Med lite avvikelser från leden blev vår vandring 8,5 km.

På östra sidan av Kyrksjön fann vi detta imponerande bestånd av gulsippor

Fjärilslandskapet i Kumla 22 maj

David Bartholdsson guidade oss i det nya friluftsområdet bland kalkugnarna i Kvarntorpsområdet.

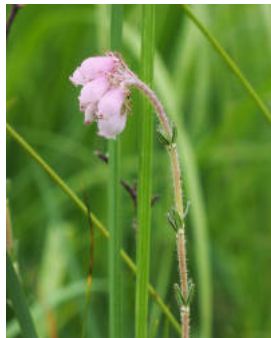

Skogsvitvingarna höll på med uppvaktningen för att göra flera fjärilar.

Rockebro 3 juli

Myrlilja

Klockljung

Dybläddra

Datum var noggrant avvägt för att vi skulle kunna se både ängsnycklar och myrlilja i blom.

Det lyckades. I bilden till vänster på kärret med vägräcket i bakgrunden syns några rosafärgade ängsnycklar i förgrunden, och två blommande myrliljor upptäcktes i kärret.

Klockljung och dybläddra blommade också. Bra belöning för en sommardag med stövlar.

Kumla Naturskyddsförening 75 år

Sture Hermansson

*Firandet, som uppskjutits ett år pga pandemin, skedde vid deras stuga i Ekenäs
13 augusti*

Det var mat och dryck och umgänge i trädgården

Ingredienserna till pitabrödet grillades över öppen eld.

Åke Teljå berättade om föreningens historia.

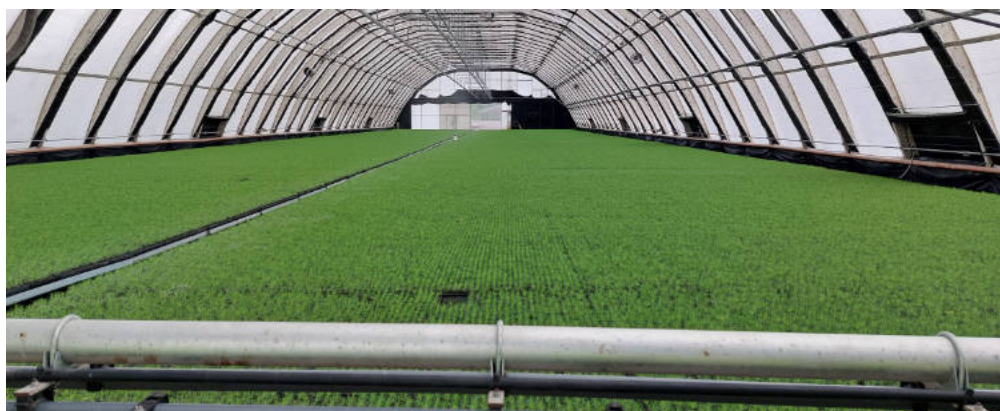
Vår present var ett par köpta stekelhotell och ett hemmagjort med strategiska borrhål

Skogsplantskolan Vibytorp 14 juni

Regnskurar hotade när vi gick längs en utomhusplantering av granar

Även i växthuset fanns några skogsplantor. Sammanlagt rör det sig om 24 miljoner plantor per år.

En planteringsenhet med små granar.

Gunnar tackade Örjan Bilock för den fina guidningen

Hans-Åke Sandberg till minne

Karl Gustaf Nilsson

En naturvän har lämnat oss. Hans-Åke hade ett gott hjärta, var alltid omtänksam och beredd att rycka in om någon behövde hjälp.

Hans-Åke, populärt kallad "Svamp-Hasse" utbildade sig till svampkonsulent i Umeå. Han blev sedan en ofta anlitad och kunnig ledare för svampexkursioner. Han anordnade flera svamputställningar, inventerade svamp åt länsstyrelsen, föreläste och ledde svampcirkel inom ABF.

Inom Hallsbergs Naturskyddsförening var han under senare år en given ledare för våra svampexkursioner och för vår årliga svamputställning på Hallsbergsmarknaden. Hans-Åke hade en bred svampkunskap. Det var inte bara matsvamp som intresserade. Han gjorde också allt för att lära sig om tickor, skinn-, tagg-, finger- och gelésvampar.

Hans-Åke upptäckte också en del svampar som var nya för Närke, såsom liten hjortticka, sommarsopp, rutkremla och lömsk fingersvamp i Hasselfors, samt den vita formen av lömsk flugsvamp vid Geråsen.

Hans-Åke! Du fattas oss!

Så minns vi Svamp-Hasse. I centrum bland svampfynden.

Naturnära skogsbruk i Bulltorp

Om knappt två månader är det dags!

Den 2 oktober är det dags för vår skogsträff här i Bulltorp. (Mellan Hallsberg och Laxå).

Upprinnelsen till detta är att vi behövde göra en ny skogsbruksplan för vår skog.

Önskemålet från vår sida var att försöka inrikta oss på varsamt skogsbruk. Vi fick kontakt med Martin Jentzen som med sina breda kunskaper kunde upprätta den önskade skogsbruksplanen.

Under två års tid har vi nu inspirerats av hans riktlinjer.

Den 2 oktober har ni då möjlighet att lyssna till ett föredrag från Martin om "naturnära skogsbruk".

Dessutom kommer vi att titta på delar av vår skog.

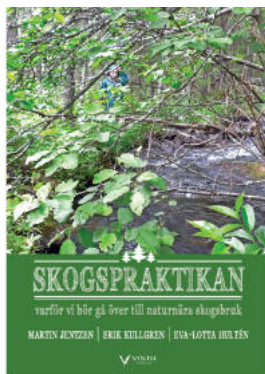
Välj kläder efter väder och ta med en rejäl matsäck om ni vill vandra en kortare eller längre sträcka i vårt sällskap i skogen.

Det går även att bara lyssna på Martins föredrag för den som så önskar.

Inga kostnader för deltagande, eftersom länsförbundet samt några lokalkretsar har lovat finansiera Martins omkostnader.

Vi önskar att ni anmäler ert deltagande till Ingela Wallin:
ingela.wallin@telia.com

Välkomna!
Ingeborg & Rune

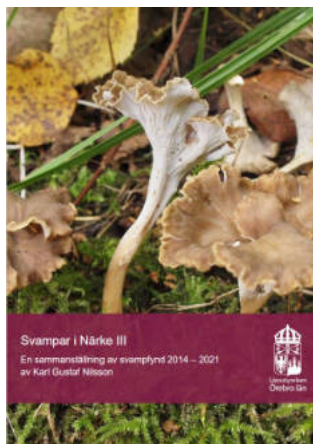
*Martin Jentzen
medverkar i boken
Skogspraktikan*

Svampkväll i Kantakrogen

Karl Gustaf Nilsson har ägnat en stor del av sitt liv åt botaniska inventeringar.

Senast har länsstyrelsen publicerat hans ”Svampar i Närke III” med nya bidrag till kunskapen om svampfloran i Närke.

Onsdag 26 oktober kl. 19.00 i Kantakrogen på Hallsbergs hembygdsgård kan du få höra Karl Gustaf berätta om svampar medan Sture Hermansson visar bilder.

Vi är en krets av
Naturskyddsföreningen

Aktiviteter hösten 2022

**Torsdag
1 september**

kl 13:00

Fortum Recycling and Waste

Studiebesök på det som tidigare hette SAKAB

13:00 från Coop

13.30 vid Sakab

Högst 25 pers. Förhandsanmälan till

Gunnar Hurtig 070-560 89 01

**Söndag
11 september**

kl. 9:00

Svamp

Traditionell svamputflykt

Vi åker till någon lämplig svamplokal. Karl Gustaf Nilsson hjälper oss sedan att identifiera svamparna.

Avfärd Coop 09:00

Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87

Tubkikaren

Föreningen äger en tubkikare som kan vara till stor glädje vid fågelstudier.

Lånas ut gratis till medlemmar.

Sture Hermansson 072-721 35 87

sture@sturehermansson.se

Klubbstugan

Föreningens klubbstuga, det gamla torpet i Herrfallsäng, kan hyras av medlemmar för 100:- per dygn.

Vi samarbetar med Kumlaföreningen om programmet. De har också en del punkter som inte står i vårt program. Kolla deras hemsida!

Deras hemsida har adressen: kumla.naturskyddsforeningen.se

Lördag 24 september <i>kl. 17:00</i>	Kvismaren Tranor och gäss vid Kvismaren I kvällen kommer tusentals gäss och tranor inflygande till sina övernattningsplatser i Kvismaren. Favorit i repris sedan förra året. <i>Avresa Coop kl. 17.00</i> <i>Ansvarig: Gunnar Hurtig 070-560 89 01</i>
Söndag 2 oktober <i>kl. 9:00</i>	Naturnära skogsbruk Studiebesök hos Rune Torstenson i Bulltorp Anmäl ditt deltagande till ingela.wallin@telia.com . Helst före 17 september <i>Avresa Coop kl. 09.00</i> <i>Ansvarig: Ingela Wallin 070-276 41 03</i>
Fredag 7 oktober	Hallsbergsmarken Besök oss gärna i vårt stånd på Stortorget.
Onsdag 26 oktober <i>kl. 19:00</i>	Svampkväll med bilder. Karl Gustaf Nilsson har sammanställt ytterligare en lista över intressanta svampfynd i Närke. Kom på en presentation av den och bildvisning av Sture H. <i>kl. 19.00 i Kantakrogen på Hallsbergs hembygdsgård.</i> <i>Ansvarig: Sture Hermansson 072-72 135 87</i>
Söndag 20 november <i>kl. 17:00</i>	Medlemmarnas bilder Vår traditionella avslutning av året Vi kopplar av med fika och bilder från året som gått. Ta gärna med dig några bilder. Vi har utrustning att visa dem. <i>Kantakrogen Hallsbergs hembygdsgård kl. 17.00</i> <i>Ansvariga: Ingela Wallin 070-276 41 03</i> <i>Sture Hermansson 072-72 135 87</i>

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg.

Kontrollera gärna programmet med vår hemsida eller ansvarig för aktiviteten.

Lämpliga kläder och matsäck gäller alltid!

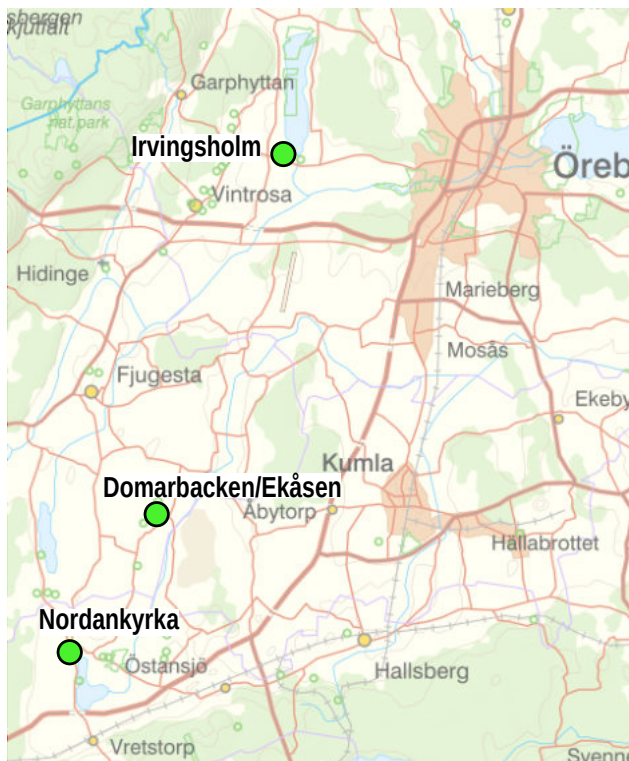
Info via e-post: Om du lämnar din e-postadress till riks eller direkt till sture@sturehermannsson.se kan du få del av information och påminnelser jag skickar ut inför varje aktivitet.

Våra arrangemang sker i samarbete med Studieförbundet

Stora ekar

Här växer de stora ekar som nämns i artikeln om ekar på sid 6–9

Här sker höstens aktiviteter

